

SOBRE LA PRONUNCIACIÓ DE LA PREPOSICIÓ ÀTONA AMB EN VALENCIÀ

Josep GINER

ABSTRACT

*As well as in Catalan as in Valencian phonetics, the written prepositions *ab* or *amb* (with) are pronounced the same in the modern language, that is to say, [ən], in front of a labial [əm], in Est Catalan. In fact, the Catalan foneme [ə] is as an unstressed a without a clear articulation, and without raising your tongue, wich makes the unstressed e seem as an a when they speak spanish.*

*The arguments of the "blaveros" and anticatalan people (Almiñana, Beut, archaic authors, and so one) is about the problem of writing *ab* or *amb*; and it is a stubbornness: They can write as they feel like. It's all the same in reading and pronunciation, that is [en].*

Sembla que els senyors del comitè o assessoria lingüística de RTVV on alguns pronuncien *ámbbb* no tenen idees "científiques" (val a dir exactes) de la qüestió, gent jove i sense perspectiva històrica ni gramatical prosòdica, de la preposició, grafiada antigament *ab* i ara *amb*, corresponent al castellà *con*, francès, *avec*.

Les preposicions àtones (sense accent) són únicament *en*, *a*, *de*, *per*, *per a*, i *ab* o *amb*, total sis, que col·locades sempre davant mot que regixen es pronuncien unides al mot regit formant fonèticament la part inicial d'una sola expressió fonètica, com si fos una sola paraula, anàlogament a un prefix. El fet que en l'ortografia (per a facilitar la lectura i comprensibilitat) la preposició àtona s'escriu separada, com a mot independent, no vol dir que fonèticament ho siga.

Les preposicions àtones *per, de, en, a, per a, nos*⁸ poden servir d'exemple sobre la fonètica i pronunciació de les preposicions àtones, com també altres partícules àtones, com ara, els articles *el, la, lo, els, les*, els pronoms àtons *me, te, se, em, et, es*, etc.

En *perculpa* [percúlpa], 3 síl.labes, igual que *perfecte*, 3 síl.labes; la primera síl.laba (*per*) en *perculpa* és exactament igual en *perfecte* (adj.). En “per dins de la casa” [per dins delacasa] tenim *per dins*, 2 síl.labes, igual que *perfil*, (subst); les dos síl.labes inicials són prosòdicament iguals; *delacasa*, 4 síl.labes, com en *delapidar, delitable*, la inicial *de* és prosòdicament igual en tots.

En “De tu ho espere” [detú wespére], les 2 síl.labes *detú* són com les 2 de *dejú, degut, debat, desig*, etc., iguals a *decaure, demudar, dependre*, amb prefix *de*.

“De sobte” [dessobte], “De mal dir” [demál dir], com en *demanar-ne*; la inicial àtona *de* és prosòdicament igual.

La preposició *ab* o *amb*, s'escriga com s'escriga, en valencià es pronuncia, i es llig, sempre [en] i no pas [am], com fan alguns que no saben llegir el valencià tal com es parla. És una preposició àtona, l'única partícula que en la llengua antiga, essent àtona, acabava en una labial sonora: “ab un amic” [abunamíc], on la *b* tendia a assimilar-se a la nasal: [enunamíc]. Davant nasals, dentals i labials *ab* tendia a *an, am* i com era una preposició feble, àtona, la vocal més pròpia de la atonicitat tendia a [e]: *ab* [an>en].

Hi ha lector ignorant que l'antiga *ab* la llig [ap]: “ab un amic” [apunamíc]!!

Se solia nasalitzar⁹ *ab>an>en*, per ser partícula molt feble: “ab mi” [ammí]> [enmí], “ab ella” [anélla]> [enélla].

8.- Grafiat *nos* en l'original. N. de R.

9.- *Nasalitzar* en l'original. La proposta de la nota 1 (usar *nos* i *vos* en valencià en comptes d'ens i us), així com la terminació *z* en compte de la polèmica *tz* *fabriana* és també una pro-

La pronúncia [en] de la preposició *ab* és antiga en valencià (Alcover dóna molts exemples dels segles XV i XVI) i general des del segle XVII. En la documentació del s. XVII valencià es troba encara escrita *ab*, *amb* i amb *e*: *emb* (Misteris del Corpus de Collbató, Univ. de Barcelona).

En les preposicions àtones *a*, *en* igual:

“En totes les coses” [entótes lescoses] com en [entornes les pórtes].

“A París” [aparis], igual que en “apareix” [aparéix].

Cal fixar-se bé a no confondre la preposició simple *per* amb la composta àtona *per a* (*per* = castellà *por*; *per a* = castellà *para*). Cal evitar la confusió de *per* i *per a* que fa el català pitarresc de Barcelona (la qual cosa suposa un lleig dialectisme del català oriental modern empobridor. Confonen “Ho he fet dur per tu” amb “Ho he fet dur per a tu”).

L'error més gran que cometem alguns és que confonen la unitat de la llengua de valencians, catalans i balears, fet indiscutible, i del qual els valencians hem fet més que els catalans (els grans clàssics són quasi tots valencians; l'ortografia de Fabra i l'IEC és tota calcada de la pronunciació valenciana, etc.) amb la idea dialectal pitarresca que la llengua “literària” ha de ser preferible al millor ús valencià parlat, més clàssic i unificador. Greu error!

Quant a la grafia *amb* fou invenció de Casas-Carbó en l'*Avenç*, que Fabra va seguir per respecte a Casas-Carbó. És acceptable també en valencià. Però, no pronunciem *amb* en català sinó *em*, *en* amb vocal neutra, igual que la preposició *en* [ɛn] fent les *e* àtones: “en una tenda” [ɛn unə tɛnda], “amb tota raó” [ɛn tótə raó], fan igual *en* [ɛn] que *amb* [ɛn, əm].

---

posta de Ramon Haro que trobem en l'article “La concepció lingüística de Ramon Haro: L'adaptació del Nou Testament al valencià, 1979” del professor Emili Casanova en *Homenatges 4, Ramon Haro, un home, un país*. Gráficas Minerva, Ontinyent, 2002, p. XXVI. Les propostes, coincidents en els dos autors, són les que usa la normativa occitana actualment. N.de R.

El fet és que l'antiga *ab* i la moderna *amb* en valencià, prosòdicament, cal llegir-les [en], i no [am, an, amb]. Alguns diuen *ámbbb...!*

En la llengua escrita, "literària" que diuen alguns, "escrita amb lletres", és bo distingir en l'escriptura les preposicions *en* i *amb*, però no en la llengua oral, on és innecessari.

La gramàtica catalana d'A. Jané, Salvat S.A., 1968 (rigorosament fabrista) diu: "L'ús de les preposicions *en* i *amb* és prosòdicament confós, la diferència de pronunciació entre els dos mots és pràcticament inexistent" pàg. 192.

Els escriptors catalans i "literats" valencians no saben usar bé ni *en* ni *amb* perquè no dominen bé el règim propi que exigix cada verb. Verbs com *pensar*, *entossudir-sè*, *consistir*, *complaure*, *creure*, *equivocar-se*, *confiar* (cal saber el règim de cada verb, consultant el diccionari) regixen *en*: Pensava en aquells fets. No crec en bruixes. Confiam en el teu gust. S'entossudix en tot lo que diu. Tot consistix en diners. S'equivoquen en les decisions que adopten. Es complauen en coses menudes. Es convertix en un ninot de falla. Etc.

Únicament es pot usar *amb* indicant idees pròpies de companyia, acompanyament: Pensar amb il·lusions. Confiar amb afany. Etc, són usos figurats, no populars, frases de "literatura", no massa convincents, ja que l'ús de *en* és més planer i popular.

Els escriptors incorrectes posen *amb* en lloc de *en* en els exemples anteriors: No crec amb (!) bruixes. Etc. En locucions adverbials: "en general", "en resum", "en conclusió", "en fi", "en canvi", "en rigor", "en dejú", l'ús d'*amb* en casos com "en penes i treballs", "en molta faena" és discutible. Els escriptors castellans tendixen a fer fraseologia modernista (per a fer-se passar "por creadores de la lengua española moderna", tipus Ortega, etc) usant *con* en lloc de *en*, sempre que fa "más nuevo", més emfàtic, i extenen l'ús de *con* en lloc dels clàssics amb *en*. L'abús en barceloní d'usos de *amb* pel popular *en*.

Allò important és tindre present que les preposicions àtones *amb* i *en*, pronunciades igual en català [ɔn] i en valencià [en], no afecta, en general, (són rars els casos on es poden fer frases ambigües, cal inventar-les) a la comprensió oral: la raó és simple, que les preposicions àtones són mers nexes prosòdics auxiliars dins la frase el sentit de la qual ve donat pel verb i els substantius.

És grotesc dir que si el valencià parlat pronuncia igual *amb* i *en*, [en] tots dos, és inferior al castellà *con* i *en*, a l'anglès *with* i *in*, a l'alemany *mit* i *in*, perquè en valencià parlat sempre ens entenem parlant entre valencians, millor que els castellans, anglesos, alemanys, francesos, italians, parlant ells en llur llengua (d'usos preposicionals molt enrevessats i variables, imprecisos) perquè el règim preposicional dels verbs és el més ben conservat en l'ús oral popular valencià (millor que en el català pitarresc de Barcelona ni que en cap altra llengua europea, totes degenerades de la tradició oral, molt imprecises, "literàries"... No! Ara copien molt l'anglès on les preposicions tenen sentits i usos, en general, completament diferent a l'ús de les preposicions de les llengües romàniques (en aquestes encara es corresponen, si bé no del tot, només en general en castellà *con* i *en*= en francès *avec* i *en* o *dans*. Però, les preposicions en anglès i en altres llengües, tenen usos completament diferents a les nostres, no es poden traduir les unes per les altres, en general.

Ara, estem llegint en la premsa, oïnt per ràdio i tele, una enorme quantitat de frases traduïdes de l'anglès, pels ignorants d'ara, on el traductor escriu i parla un castellà amoniatat que moltes vegades no hi ha qui ho entenga o hem de fer un esforç per comprendre el sentit de la frase buscant la preposició espanyola correcta. Ara, usen les preposicions de la nostra llengua a la babalà, o calcant la preposició anglesa o alemanya (ai! si es posen també a traduir les preposicions del rus!) creent que les preposicions es corresponen igual en anglès-espanyol: fan de les preposicions un foc "modernista" de textos "donde todo vale", a la babalà. O les suprimixen, així no s'equivoquen i acaben abans...

Comparat amb el valencià (llengua molt ben conservada, comparació que no té més parió que el castellà de la Mancha, el castellà més ben conservat, molt més que el de Castella del Nord, i el de Madrid, tan deficient, amb molts forasterismes: mots gitanos, basquismes, asturianismes, aragonesismes, molts francesismes, molts vulgarismes nous, etc) el català oriental (sobre el qual Fabra “normalizà” un ús provisional per als escriptors barcelonins a fi d’acostar-lo al barceloní parlat, el pitarresc, “català que ara’s parla”) és un dialecte allunyat del català clàssic: en tal sentit, el valencià és més pur i ric que el dialecte català oriental, i millor en tots els sentits. (Coses que cal callar).

La pronúncia d’una llengua depén molt del vocalisme, i el vocalisme del català oriental amb les àtones [ɔ] i [u] serà molt català per als barcelonins, però precisament perquè la llengua de catalans i valencians és indiscutiblement la mateixa, als valencians la pronúncia catalana no els agrada gens, els és desagradable, no la volen (i ací està l’error de TV3: desagradable als valencians, que no la volen, i, a més, no s’entén fàcilment. Les cançons en la TV3 no s’entenen...).

Cal no confondre les sis preposicions febles, àtones: *a, en, amb* (ant. *ab*), *de per* i *per a* amb les preposicions fortes que tenen una vocal tònica (que no és mai [ɔ] ni [u], com *contra, entre, sense, segons, sobre, sots, sota, vora, vers, envers, malgrat, ultra*, i els adverbis usats com a preposicions fortes: *davant* la porta, *damunt* la taula, etc.

El valencià no té els problemes de confusió de *a* i *amb*, *a* i *en*, *per* i *per a* propis del barceloní. El barceloní pronuncia *per a* [pɔr ɔ] reduint [pɔrɔ] a [pɔ r], eliminant la segona ò, com ho fa en *carabassa* [kɔrɔbássa] > [kɔrbásɔ], *caragol* [kɔrɔgòl] > [kɔrgòl]. Són incorreccions, moniatades, del dialecte català oriental, tolerades per Fabra, intolerables en valencià. Per això, els escriptors barcelonins dialectals usen *per* en compte de *per a*. A. Jané, Gramàtica Catalana, pàg. 195: “La llengua parlada (a Barcelona) ha eliminat gairebé totalment la preposició composta

per a per l'ús exclusiu de *per* “; la gramàtica, i el valencià noble i ciutadà, diu *per a*; la gent rural, de *per a* fa *pa* que és de gent de fora de la capital, gent de poble. Ara hi ha molta gent de poble a la capital, però el bon valencià és el de la capital.

La gramàtica exigeix la distinció de *per* i *per a*. Castellà *por* i *para*, francès *par* i *pour*, la qual és imprescindible a fi d'evitar oracions equívokes o de doble sentit. “Ho hem fet dur *per* la meua filla” i “Ho hem fet dur *per a* la meua filla”. A. Jané, Gram. Cat. pàg. 196.

Per indica causa, motiu, el mode de l'acció del verb. En designacions de lloc, temps, idees de substitució, distribució, etc.

Per a indica, essencialment, finalitat, objecte o destinació.

Els que són de poble se'ls coneix perquè diuen *p'a*, en compte de *per a* propi de la capital.

En castellà, algunes preposicions fortès, accentuades, els senyorets i “literats” tendixen a parlar fent-les com si foren sense accent. Mala pronúncia.

Quant a la llengua valenciana es diferencia del castellà dels advocats, jutges, periodistes, “literats”, etc., perquè aquestes llengües dels pedants són fortament artificials (plenes de llatinismes, tecnicismes grecs, neologismes, accepcions no populars, galicismes, anglicismes, etc.) Don Manuel, savi filòleg i acadèmic de la RAE, deia: “La lengua escrita y hablada por académicos, juristas, legisladores, “literatos” y la lengua hablada común a todos son dos lenguas distintas”. El valencià és una llengua pura, rica, expressiva; i el castellà que ara s'escriu, i es parla pels pedants i la TV1, és una llengua artificial que ja no és la llengua castellana planera i pura de Santa Teresa, Lope ni Quevedo, ni tan sols la de Galdós o Machado, ni la de les persones cultes i afinades de la Mancha. A força de pedanteria i modernisme fa un ús destructor de la llengua. (Compteu en les obres d'un Fuster els llatinismes que contenen. Els llatinismes es presten a les abstraccions; els mots romànics hereditaris, populars, d'ús del poble, són concrets, exactes).

Una llengua valenciana en TVV no ha de ser a base de traduir mot per mot del castellà artificial i pedant, del francès artificial i pedant, de l'anglès que tot són llatinismes, grecismes, mots del francès antic, (que no té res d'anglès, fora dels verbs auxiliars, una accentuació artificial, i poca cosa més) sinó tal com és, una llengua molt pura, rica, expressiva, popular, viva, bella i clara. Les traduccions, les cançonetes en anglès, en pitaresc (que els valencians no les entenen), cal evitar-les.

CONSIDERACIONS FINALS.

Tant en català com en valencià, les preposicions *ab* o *amb* de la llengua escrita (dita "literària", els aràbics diuen "la llengua literal" expressada en lletres), es pronuncien prosòdicament en la llengua moderna igual, açò és [ðn] (davant labial [ðm], en català oriental. (En realitat, el fonema català [ð] és una mena de *a* àtona sense articulació definida, sense alçar la llengua, que fa fer les *e* àtones tendint a *a* quan parlen en castellà: "el código panal", "el Panadés", etc. fonema que tant desagrada als valencians que no volen la TV3, es neguen a contribuir a pagar la nova antena necessària per a rebre bé el canal de la TV3, i en canvi estan disposats quasi tots els veïns a pagar la nova antena si és per a rebre la TVV... i en [en] valencià.

La disputa dels blaveros i anticatalans (Alminyana, Beüt, arcaïzants, etc) sobre si escriure *ab* o *amb* és un bizantinisme d'encabotats en la seua: que escriguen com els done la gana als dissidents ja que tot és igual en la lectura i pronúncia, llegida [en].

Quant a l'etimologia, el castellà-portugués diu *con* (>del llatí *cūm*) i les llengües francesa, occitana i catalana-valenciana arranquen de l'ús de la preposició *apūd*, àtona en llatí vulgar, que ja substituïa *cum* en Gregori de Tours (s. VII-VIII).

La feblesa de *apūd* dona *apú* > *abo* > *ab* en català-valencià antic i llenguadocià. En occità, Appel nota algun rar ús de *am ab* en algun text occità del segle XIII: "que pogra aver agut lo segle a gran honor, e'[n]'l

regne de mon payre o *am* l'emperador" (am=ab, en companyia de) Appel, Chrestomathie, pàg. 42.

Amb en el text tardà de "*Las leys d'amor*": "Vers es un dictatz en romans *amb* una o *am* duas tornadas" pàg. 197.

I *ambe*, molt usada en dialectes occitans moderns "iré *ambe* tots vosautres", que és la que inspirà a Cases-Carbó a proposar el canvi de *ab* pel modern *amb*, canvi acceptat per Fabra, que permet en valencià llegir-lo [en] millor que *ab* (llegit [en] igualment. La nasalització de la labial *b* que passava a *m* i *n* : "ab molta son" >*am molta son*, "em nora i gendre" > *en nora i gendre*.

La prova de l'articulació feble de l'antiga preposició *ab* (que originà la nasalització de la labial en *am*, *en* i l'afebliment de la *a* en *e*) és que en francès antic *apud* donà la preposició que era generalment *o* (els impressors de texts de francès antic posen sovint ô= castellà *con*, català *ab*) amb algunes variants rares: *od*, *ot*, *ob*, que demostra fins on arribà l'afebliment de *apud*>*abo*>*au*>francès antic *ô*, *ab*, en castellà *con*.

En francès antic existia un arcaisme de *apud hoc*> *au uec* "amb això, en eixe temps" que originà *avuec*, després reduït a *avec*. El francès acabà per usar *avec*, originàriament ús emfàtic, substituint l'antic *ô*, *ab*.

En valencià, la feblesa de *ab* afavorí la nasalització en *am*>*em*>*en*, on *en* tenia més força i claredat fonètica.

En resum, deixem-nos estar en la TVV de pronunciar, com en pitarrisc, *ambbbb*, i diguem bé [en], en la lectura de *amb* o *ab*.

Setembre, 1989.